

Saksprotokoll

REFERANSE
PAP-14/12496-6

JOURNALNR.
82796/14

STAVANGER KOMMUNE

Kultur og byutvikling

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger Besøksadr.: Olav
Kyrres gate 23 Telefon: 04005. Faks: - E-post:
postmottak.kbu@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no Org.nr. NO 964 965 226

DATO
05.09.2014

Saksprotokoll

REFERANSE
PAP-14/12496-6

JOURNALNR.
82796/14

Utvalg: Funksjonshemmedes råd

Møtedato: 04.09.2014

Sak: 64/14

Kultur og byutvikling

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger Besøksadr.: Olav
Kyrres gate 23 Telefon: 04005. Faks: - E-post:
postmottak.kbu@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no Org.nr. NO 964 965 226

DATO
05.09.2014

Resultat: Behandlet

Arkivsak: 14/12496

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I BYGGTEKNISK FORSKRIFT

Behandling:

Anne Marie Auestad fremsatte følgende forslag:

«Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 8. juni ut på høring forslag til forenkling av byggtekniske krav i Byggteknisk forskrift, TEK 10, hvor kravene knyttet til universell utforming berøres, og ikke krav til miljø og energi. Funksjonshemmedes råd i Stavanger minner innledningsvis om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne som Norge ratifiserte i fjor sommer. Konvensjonens hovedformål er å sikre personer med nedsatte funksjonsevner lik muligheter som den øvrige befolkningen. Norge er forpliktet til å ivareta hensynet til mennesker med funksjonsnedsettelse og å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er hensiktsmessige for å oppfylle konvensjonen.

I Konvensjonens Artikkel 9 Tilgjengelighet står det bl.a.:

«1. For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet, til transport, til informasjon og kommunikasjon, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi og – systemer, og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten, både i byene og i distriktene. Disse tiltakene, som også skal inkludere å identifisere og fjerne det som hindrer og vanskeliggjør tilgjengeligheten, skal blant annet gjelde for:

a) bygninger, veier, transport og andre innendørs og utendørs tilbud, herunder skoler, boliger, helsetjenestens lokaler og arbeidsplasser (...)

Forslaget handler om byggeforskriftene. Hensikten med disse var å gi grupper som ellers hadde dårlig tilgang til boligmarkedet, en mulighet til å skaffe seg et hjem på en likeverdig måte.

Funksjonshemmedes råd mener at regjeringens forslag til endringer i TEK 10 reverserer dette og bryter med FN-konvensjonen og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Departementets forslag til endringer

Det foreslås følgende endringer:

- ☐ To alternative forslag til endring av tilgjengelighetskrav i boenhet:

Unntak fra tilgjengelighetskrav for inntil 50 % av boenheter på 50 m² BRA eller mindre i en bygning, eller krav til snusirkel reduseres fra 1,5 m til 1,4 m og skal gjelde i kun ett rom av hver funksjon

- ☐ Fjerning av krav om universell utforming av felles uteareal for større boligområder.

- ☐ Redusert krav til stigningsforhold for gangatkomst til bolig.

- ☐ Redusert krav til åpningskraft for dør.

- ☐ Skjerpet krav til sikkerhetsglass i vindu og andre glassfelt.

- ☐ Endret krav til utgang fra branncelle i risikoklasse 4.

- ☐ Enkelte redaksjonelle endringer.

Endringene foreslås med ikrafttredelse 1. januar 2015.

Rådets kommentarer

Rådet har følgende kommentarer og innspill til departementets forslag:

Generelle kommentarer

Funksjonshemmedes råd i Stavanger er glade for at regjeringen understreker at prinsippet om universell utforming fortsatt står fast. Likevel er rådet kritisk at det hovedsakelig tas opp til revidering kun de punkter som berører krav til tilgjengelighet og universell utforming i TEK 10. Dette gir etter rådets mening et negativt signal om at det spesielt er krav som gjelder disse punktene som det er behov for å endre, i motsetning til for eksempel krav til miljø og energi som også er en del av regelverket.

Dette gir et så meget mer negativt signal som det i flere år har vært drevet en ensidig kampanje mot kravene til universell utforming fra deler av byggenæringens side, som utelukkende har fokusert på kravene til tilgjengelighet som en hovedårsak til at boligprisene i dagens marked stiger på en måte som utelukker mange mennesker fra å etablere seg i markedet, spesielt unge. Det virker som departementet gjennom det fokus som er lagt nettopp på disse kravene i høringsdokumentene langt på vei tar til seg de argumentene som deler av byggenæringen har markedsført.

Dette er beklagelig fordi det også innen næringen selv er andre synspunkter i saken (for eksempel fra Skanskas side, og fordi så vel norske som internasjonal forskning avviser at det er krav til tilgjengelighet og universell utforming som er spesielt fordyrende for nye boliger). Når det gjelder målsettingen om «å gjøre det enklere og rimeligere å komme seg inn i boligmarkedet og eie sin egen bolig» støtter rådet dette, men oppfatter at departementet tar fatt i feil ende for å løse utfordringene.

1. Først og fremst vil rådet understreke at byggenæringens kompetanse for innovativ tenkning og god planlegging må styrkes for å sikre tilgang for alle til boligmarkedet.
2. Rådet vil minne om at det kun er mellom 7 og 10 % av dagens boliger som har besøkstilgjengelighet (det foreligger ikke statistikk over universelt utformede boliger) mens nye boliger utgjør rundt 1 % av boligmassen. Dette viser at det er et stort behov for universell utforming av boliger.
3. Når man tar i betraktning at rundt ¼ av befolkningen i Norge om noen år vil være over 67 år gamle (SSBs befolkningsfremskrivningsstatistikk), og at det i følge bl.a. svensk forskning vil være 80 % sjanse for at eldre eller personer med nedsatt funksjonsevne vil bo i en bolig i løpet av dens eksistens – er det derfor et stort eksisterende og fremtidig marked for universelt utformede boliger i landet. Behovet for institusjonsplasser, f.eks. sykehjem vil minske jo større andel av boligmassen som er universelt utformet.
4. Kostnader knyttet til universell utforming av nye boliger utgjør kun 2 % av de totale byggekostnader for nye boliger, dersom korrekt planlegging og løsning er foretatt av bygningsnæringen. Dette vises av beregninger foretatt av f.eks. Sintef i Norge og europeisk forskning som utgjør grunnlaget også for EUs beregninger. Det er derfor etter rådets oppfatning uheldig av departementet åpenbart tar utgangspunkt i anslag som er gjort kun av enkelte aktører innen norsk byggenæring. Det mest kostnadsdrivende i byggenæringen er tomtepriser og infrastruktur.
5. EU har mandatert europeiske standardiseringsorganisasjoner til å utvikle standarder for universell utforming av byggverk til bruk i offentlige anskaffelser. Dette vil bli brukt som referanse for fremtidig europeisk tilgjengelighetslovgivning (European Accessibility Act) og ved offentlige anskaffelser i EØS området. Ved å svekke krav til universell utforming fra norske bygningsaktørers side svekker man også norsk konkurransedyktighet på det fremtidige europeiske markedet. EU legger i økt grad vekt på tilgjengelighetskrav ved offentlige anskaffelser, på bakgrunn av den nevnte demografiske utviklingen m.v.
6. Kostnader ved tilgjengelighetskrav må settes opp mot samfunnsmessig gevinst ved f.eks. at flere kan fortsette å bo i egen bolig fremfor å flytte på en institusjon, jfr. ovennevnte demografiske utvikling i Norge og Europa. I tillegg er bedre bokvalitet og trivsel også en gevinst, ikke minst for de som kun har økonomi til å bo i mindre boliger – ungdom, enslige og minstepensjonister.
7. Endelig vil rådet minne om at krav til universell utforming ikke er «rullestolkrav» (slik de nevnte aktører innen bolignæringen har kalt dem) men krav som kommer alle beboere til gode ved at det er bedre plass også i små boliger – for eldre, gravide, folk som har en skade eller kommer hjem etter endt sykehusopphold og alle andre.

Rådets merknader til de konkrete forslag

Rådet har følgende merknader til de enkelte forslagene (vi har begrenset oss til de foreslåtte endringer som gjelder universell utforming):

☐ Krav om tilgjengelig boenhet § 12-2 første ledd: Det foreslås at «Det er tilstrekkelig at inntil 50 % av boenheter på maksimalt 50 m² BRA med ett eller to rom for varig opphold i bygning, oppfyller kravene».

Rådets kommentar: Rådet kan støtte at enkelte mindre boliger kan unntas fra kravene, men forslaget om 50 % unntak for boliger på 50 m² BRA eller mindre i en bygning vil bidra sterkt til en dårlig bostandard og levevilkår for de gruppene som nettopp vil dominere beboermassen i slike boliger, som minstepensjonister, enslige og ungdom, for ikke å snakke om personer med nedsatt funksjonsevne. Kravene til studentboliger ble av forrige regjering redusert med 80 % av nye boliger til 20 % med begrunnelse i at man bare midlertidig er beboer i studentboliger. En ting er at kun 2 % av eksisterende studentboliger i Norge er tilgjengelige, en annen ting er at reduksjonen opprettholder problemene for studenter med nedsatt funksjonsevne når det gjelder å ha et sosialt liv ved å kunne besøke andre, kollokvare osv. Prinsippet om lik rett til utdanning og arbeid blir dermed skadelidende. Rådet ønsker ikke at en slik situasjon skal utvides til å omfatte alminnelige nye boliger også. I stedet foreslår rådet at unntak gjøres i bomiljøer som er rettet spesielt mot unge som

kommer til å oppholde seg i f.eks. bokollektiver i en begrenset tidsperiode, hybelbygg for unge og annet.

☐ Krav til rom og annet oppholdsareal 12-7 annet ledd: Det foreslås at «For rom med samme funksjon er det tilstrekkelig at minst ett har snuareal med diameter på minimum 1,4 m. Rom skal utformes slik at rullestolbruker kan betjene nødvendige funksjoner på en tilfredsstillende måte». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at krav om snusirkel/friplass fortsatt skal være på 1,5 m.

☐ Entre og garderobe §12-8 første ledd: Det foreslås at «(1) Entre/inngang i tilgjengelig boenhet skal ha fri passasje utenfor møbleringssone og plass til snusirkel med diameter 1,4 m for rullestol utenfor dørens slagradius». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at snusirkel/friplass fortsatt skal ha 1,5 m i diameter.

☐ Bad og toalett § 12-9 første ledd og bokstav a. Det foreslås at: «(1) Boenhet skal ha minst ett bad og toalett der følgende skal være oppfylt:

- a) Størrelse og planløsning skal være slik at det er fri gulvplass til en snusirkel med diameter på minimum 1,4 m foran toalett, minimum 0,9 m fri gulvplass på den ene siden av toalettet og minimum 0,2 m på den andre siden. Det skal være fri passasjebredde på 0,9 m fram til fri plass ved siden av toalett». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at gjeldende bestemmelse beholdes.

☐ Balkong og terrasse § 12-11 tredje ledd og bokstav a og b. Det foreslås at: «(3) For bygning med krav til tilgjengelig boenhet og byggverk med krav om universell utforming skal følgende være oppfylt:

- b) I byggverk med krav om universell utforming skal balkong, terrasse og uteplass ha fri gulvplass for rullestol som gir plass til snusirkel med diameter 1,5 m utenfor dørens slagradius.
- c) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet skal minst en balkong, terrasse og uteplass ha fri gulvplass for rullestol som gir plass til snusirkel med diameter 1,4 m utenfor dørens slagradius». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at gjeldende bestemmelse beholdes.

☐ Dør, port mv. § 12-15 fjerde ledd. Det foreslås at «(4) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet gjelder første til tredje ledd, med unntak av tredje ledd bokstav a. Tredje ledd bokstav e gjelder bare for inngangsdør, dør til balkong og terrasse og for dør til rom med krav om tilgjengelighet». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at opprinnelig bestemmelse fortsatt skal gjelde. Rådet kan ikke forstå at en beboer ikke skal kunne ha tilgang til alle rom i boligen.

☐ Uteareal med krav om universell utforming § 8-2 første ledd og bokstav b. Det foreslås at: «(1) Følgende uteareal skal være universelt utformet slik det følger av bestemmelser i forskriften:

- a) uteareal for allmennheten
- b) uteareal for boligbygning med krav om heis
- c) uteareal for byggverk for publikum
- d) uteareal for arbeidsbygning»

Rådets kommentar: Rådet ønsker føyet til nytt punkt b) felles uteareal for større boligområde (slik formulering i dagens regelverk er). Dette fordi også boligbygninger som er tilgjengelige, selv om de ikke har krav om heis, trenger universell utforming av utearealet for at alle beboere skal ha likeverdig tilgang til felles uteareal.

☐ Gangatkomst til byggverk. § 8-6 første ledd. Det foreslås at: «§8-6 Gangatkomst til byggverk:

- (1) Gangatkomst til bygning med boenhet skal være trinnfri og ikke ha større stigning enn 1:15. For kortere strekning inntil 3,0 m kan stigning være maksimum 1:12. For

hver 0,6 m høydeforskjell skal det være hvileplan med lengde minimum 1,5 m. Dersom terrenget er for bratt til at kravet om stigningsforhold kan oppnås, gjelder ikke kravet om trinnfrihet og stigning til bygning med boenhet uten krav om heis.»

Rådets kommentar: Rådet går i mot en endring fra 1:20 til 1:15 og ønsker at opprinnelig krav beholdes.

☐ Rampe § 12-18 annet ledd. Det foreslås at: «(2) Rampe skal ha jevnt og sklisikkert dekke og stigning maksimum 1:20. For strekning under 3,0 m kan stigningen være maksimum 1:12. For hver 0,6 m høydeforskjell skal det være et horisontalt hvileplan med lengde minimum 1,5 m. Rampe tilknyttet bygning med boenhet skal ha stigning maksimum 1:15». **Rådets kommentar:** Rådet er for tillegget, men ønsker stigning på maksimum 1:20 på rampe tilknyttet bygning med boenhet.

☐ Dør, port mv. § 12-15 tredje ledd og bokstav b. Det foreslås at: «(3) I byggverk med krav om universell utforming gjelder i tillegg til første og annet ledd følgende:

- b) Dør som er beregnet for manuell åpning skal kunne åpnes med åpningskraft på maksimum 30 N. Kravet gjelder for dører til og i hovedatkomst og hovedrømningsvei.
- (4) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet gjelder første til tredje ledd, med unntak av tredje ledd bokstav a. Kravet om åpningskraft på maksimum 30 N gjelder for dører i alle atkomst- og rømningsveier».

Rådets kommentar: Rådet ønsker at kravet er maksimum 20 N for dører til og i hovedatkomst og hovedrømningsvei og for dører i alle atkomster og rømningsveier.

☐ Krav til rom og annet oppholdsareal § 12-7. Det foreslås at: «(2) Tilgjengelig boenhet skal være dimensjonert for rullestol på inngangsplanet. Rom skal ha trinnfri tilgang og snuareal med diameter på minimum 1,5 m. Rom skal utformes slik at rullestolbruker kan betjene nødvendige funksjoner på en tilfredsstillende måte». **Rådets kommentar:** Rådet støtter forslaget.

☐ Støy fra bygningstekniske installasjoner og utendørs lydkilder § 13-9. Det foreslås at: «(2) Byggverk skal, med hensyn på støy fra utendørs kilder, plasseres, prosjekteres, og utføres slik at det sikres tilfredsstillende lydforhold i byggverk og på uteoppholdsareal avsatt for rekreasjon og lek. Dette gjelder også støy fra strukturlydkilder». **Rådets kommentar:** Rådet støtter forslaget.

☐ Rekkverk § 12-17 annet og tredje ledd. Det foreslås at: «(2) For rekkverk i trapper og ramper skal følgende minst være oppfylt:

- a) Høyde på rekkverk skal være minimum 0,9 m. Dette omfatter også rekkverk på repos og hvileplan.
- b) Håndlist skal være i høyde 0,9 m over gulv/trinn.
- (3) Høyde på rekkverk ved balkonger, tribuner, passasjer og lignende skal være minimum 1,0 m. Der nivåforskjellen er mer enn 10,0 m, skal rekkverk ha en høyde på minimum 1,2 m».

Rådets kommentar: Rådet avviser forslaget og viser til Norsk Standard NS 11001-2 Pkt. 10.2.2 der kravet er at i felles trapper i boliger skal det være montert håndlister i to høyder på begge sider i trappeløpet, og disse skal monteres i høyder på henholdsvis 700 mm og 900 mm. Rådet ønsker at dagens krav opprettholdes.

Konklusjon

Rådet støtter behovet for å gjøre det enklere og billigere å bygge boliger, men mener at en svekkelse av dagens krav om universell utforming enten i form av unntak for 50 % av nye boliger på 50 m² BRA eller mindre i en bygning, eller svekkelse av selve kravene i dagens TEK 10, – ikke er veien å gå. Det er ikke faktagrunnlag for påstanden om at det er kravene til universell utforming i dagens bestemmelser som er årsak til de høye prisene på boligmarkedet.

I stedet for en generell reduksjon i mengden nye boliger som skal omfattes av unntak anbefaler rådet en målrettet tilnærming der behovene er utgangspunktet – for eksempel boliger som skal bebos midlertidig av ungdom (ikke studentboliger) og andre.

Når det gjelder departementets andre alternativ, at krav til snusirkel reduseres fra 1,5 m til 1,4 m og skal gjelde i kun ett rom av hver funksjon, finner rådet dette merkelig. I de fleste land det er vanlig å sammenligne seg med er standard en snusirkel på 1,5 meter. I tidligere uttalelser har departementet vist til kravet om 1,3 meter i Sverige, men Sverige er etter rådets kjennskap et av veldig få, om ikke det eneste land med en så liten snusirkel og rådet kjenner til at brukerne i Sverige ikke er fornøyd med dagens bestemmelse.

Funksjonshemmedes råd legger stor vekt på mulighetene for å ha et eget hjem å bo i, og at mennesker med funksjonsnedsettelse ikke skal være nødt til å forlate hjemmet på grunn av manglende universell utforming. Rådet konkluderer derfor med at dagens lovgivning må opprettholdes, med de unntak som er anført i punktene over. «

Votering:

Forslaget ble tiltrådt enstemmig.

Funksjonshemmedes råds enstemmige uttalelse:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 8. juni ut på høring forslag til forenkling av byggtekniske krav i Byggteknisk forskrift, TEK 10, hvor kravene knyttet til universell utforming berøres, og ikke krav til miljø og energi. Funksjonshemmedes råd i Stavanger minner innledningsvis om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne som Norge ratifiserte i fjor sommer. Konvensjonens hovedformål er å sikre personer med nedsatte funksjonsevner lik muligheter som den øvrige befolkningen. Norge er forpliktet til å ivareta hensynet til mennesker med funksjonsnedsettelse og å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er hensiktsmessige for å oppfylle konvensjonen.

I Konvensjonens Artikkel 9 Tilgjengelighet står det bl.a.:

«1. For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet, til transport, til informasjon og kommunikasjon, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi og – systemer, og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten, både i byene og i distriktene. Disse tiltakene, som også skal inkludere å identifisere og fjerne det som hindrer og vanskeliggjør tilgjengeligheten, skal blant annet gjelde for:

a) bygninger, veier, transport og andre innendørs og utendørs tilbud, herunder skoler, boliger, helsetjenestens lokaler og arbeidsplasser (...)

Forslaget handler om byggeforskriftene. Hensikten med disse var å gi grupper som ellers hadde dårlig tilgang til boligmarkedet, en mulighet til å skaffe seg et hjem på en likeverdig måte. Funksjonshemmedes råd mener at regjeringens forslag til endringer i TEK 10 reverserer dette og bryter med FN-konvensjonen og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Departementets forslag til endringer

Det foreslås følgende endringer:

- ☐ To alternative forslag til endring av tilgjengelighetskrav i boenhet:

Unntak fra tilgjengelighetskrav for inntil 50 % av boenheter på 50 m² BRA eller mindre i en bygning, eller krav til snusirkel reduseres fra 1,5 m til 1,4 m og skal gjelde i kun ett rom av hver funksjon

- ☐ Fjerning av krav om universell utforming av felles uteareal for større boligområder.

- ☐ Redusert krav til stigningsforhold for gangatkomst til bolig.

- ☐ Redusert krav til åpningskraft for dør.

- ☐ Skjerpet krav til sikkerhetsglass i vindu og andre glassfelt.

- ☐ Endret krav til utgang fra branncelle i risikoklasse 4.

- ☐ Enkelte redaksjonelle endringer.

Endringene foreslås med ikrafttredelse 1. januar 2015.

Rådets kommentarer

Rådet har følgende kommentarer og innspill til departementets forslag:

Generelle kommentarer

Funksjonshemmedes råd i Stavanger er glade for at regjeringen understreker at prinsippet om universell utforming fortsatt står fast. Likevel er rådet kritisk at det hovedsakelig tas opp til revidering kun de punkter som berører krav til tilgjengelighet og universell utforming i TEK 10. Dette gir etter rådets mening et negativt signal om at det spesielt er krav som gjelder disse punktene som det er behov for å endre, i motsetning til for eksempel krav til miljø og energi som også er en del av regelverket.

Dette gir et så meget mer negativt signal som det i flere år har vært drevet en ensidig kampanje mot kravene til universell utforming fra deler av byggenæringens side, som utelukkende har fokusert på kravene til tilgjengelighet som en hovedårsak til at boligprisene i dagens marked stiger på en måte som utelukker mange mennesker fra å etablere seg i markedet, spesielt unge. Det virker som departementet gjennom det fokus som er lagt nettopp på disse kravene i høringsdokumentene langt på vei tar til seg de argumentene som deler av byggenæringen har markedsført.

Dette er beklagelig fordi det også innen næringen selv er andre synspunkter i saken (for eksempel fra Skanskas side, og fordi så vel norske som internasjonal forskning avviser at det er krav til tilgjengelighet og universell utforming som er spesielt fordyrende for nye boliger). Når det gjelder målsettingen om «å gjøre det enklere og rimeligere å komme seg inn i boligmarkedet og eie sin egen bolig» støtter rådet dette, men oppfatter at departementet tar fatt i feil ende for å løse utfordringene.

1. Først og fremst vil rådet understreke at byggenæringens kompetanse for innovativ tenkning og god planlegging må styrkes for å sikre tilgang for alle til boligmarkedet.
2. Rådet vil minne om at det kun er mellom 7 og 10 % av dagens boliger som har besøkstilgjengelighet (det foreligger ikke statistikk over universelt utformede boliger) mens nye boliger utgjør rundt 1 % av boligmassen. Dette viser at det er et stort behov for universell utforming av boliger.
3. Når man tar i betraktning at rundt ¼ av befolkningen i Norge om noen år vil være over 67 år gamle (SSBs befolkningsfremskrivningsstatistikk), og at det i følge bl.a. svensk forskning vil være 80 % sjanse for at eldre eller personer med nedsatt funksjonsevne vil bo i en bolig i løpet av dens eksistens – er det derfor et stort eksisterende og fremtidig marked for universelt utformede boliger i landet. Behovet for institusjonsplasser, f.eks. sykehjem vil minske jo større andel av boligmassen som er universelt utformet.
4. Kostnader knyttet til universell utforming av nye boliger utgjør kun 2 % av de totale byggekostnader for nye boliger, dersom korrekt planlegging og løsning er foretatt av bygningsnæringen. Dette vises av beregninger foretatt av f.eks. Sintef i Norge og europeisk forskning som utgjør grunnlaget også for EUs beregninger. Det er derfor etter rådets oppfatning uheldig av departementet åpenbart tar utgangspunkt i anslag som er gjort kun av enkelte aktører innen norsk byggenæring. Det mest kostnadsdrivende i byggenæringen er tomtepriser og infrastruktur.
5. EU har mandatert europeiske standardiseringsorganisasjoner til å utvikle standarder for universell utforming av byggverk til bruk i offentlige anskaffelser. Dette vil bli brukt som referanse for fremtidig europeisk tilgjengelighetslovgivning (European Accessibility Act) og ved offentlige anskaffelser i EØS området. Ved å svekke krav til universell utforming fra norske bygningsaktørers side svekker man også norsk konkurransedyktighet på det fremtidige europeiske markedet. EU legger i økt grad vekt på tilgjengelighetskrav ved offentlige anskaffelser, på bakgrunn av den nevnte demografiske utviklingen m.v.
6. Kostnader ved tilgjengelighetskrav må settes opp mot samfunnsmessig gevinst ved f.eks. at flere kan fortsette å bo i egen bolig fremfor å flytte på en institusjon, jfr. ovennevnte demografiske utvikling i Norge og Europa. I tillegg er bedre bokvalitet og trivsel også en gevinst, ikke minst for de som kun har økonomi til å bo i mindre boliger – ungdom, enslige og minstepensjonister.
7. Endelig vil rådet minne om at krav til universell utforming ikke er «rullestolkrav» (slik de nevnte aktører innen bolignæringen har kalt dem) men krav som kommer alle beboere til gode ved at det er bedre plass også i små boliger – for eldre, gravide, folk som har en skade eller kommer hjem etter endt sykehusopphold og alle andre.

Rådets merknader til de konkrete forslag

Rådet har følgende merknader til de enkelte forslagene (vi har begrenset oss til de foreslåtte endringer som gjelder universell utforming):

☐ Krav om tilgjengelig boenhet § 12-2 første ledd: Det foreslås at «Det er tilstrekkelig at inntil 50 % av boenheter på maksimalt 50 m² BRA med ett eller to rom for varig opphold i bygning, oppfyller kravene».

Rådets kommentar: Rådet kan støtte at enkelte mindre boliger kan unntas fra kravene, men forslaget om 50 % unntak for boliger på 50 m² BRA eller mindre i en bygning vil bidra sterkt til en dårlig bostandard og levevilkår for de gruppene som nettopp vil dominere beboermassen i slike boliger, som minstepensjonister, enslige og ungdom, for ikke å snakke om personer med nedsatt funksjonsevne. Kravene til studentboliger ble av forrige regjering redusert med 80 % av nye boliger til 20 % med begrunnelse i at man bare midlertidig er beboer i studentboliger. En ting er at kun 2 % av eksisterende studentboliger i Norge er tilgjengelige, en annen ting er at reduksjonen opprettholder problemene for studenter med nedsatt funksjonsevne når det gjelder å ha et sosialt liv ved å kunne besøke andre, kollokvare osv. Prinsippet om lik rett til utdanning og arbeid blir dermed skadelidende. Rådet ønsker ikke at en slik situasjon skal utvides til å omfatte alminnelige nye boliger også. I stedet foreslår rådet at unntak gjøres i bomiljøer som er rettet spesielt mot unge som

kommer til å oppholde seg i f.eks. bokollektiver i en begrenset tidsperiode, hybelbygg for unge og annet.

☐ Krav til rom og annet oppholdsareal 12-7 annet ledd: Det foreslås at «For rom med samme funksjon er det tilstrekkelig at minst ett har snuareal med diameter på minimum 1,4 m. Rom skal utformes slik at rullestolbruker kan betjene nødvendige funksjoner på en tilfredsstillende måte». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at krav om snusirkel/friplass fortsatt skal være på 1,5 m.

☐ Entre og garderobe §12-8 første ledd: Det foreslås at «(1) Entre/inngang i tilgjengelig boenhet skal ha fri passasje utenfor møbleringssone og plass til snusirkel med diameter 1,4 m for rullestol utenfor dørens slagradius». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at snusirkel/friplass fortsatt skal ha 1,5 m i diameter.

☐ Bad og toalett § 12-9 første ledd og bokstav a. Det foreslås at: «(1) Boenhet skal ha minst ett bad og toalett der følgende skal være oppfylt:

- a) Størrelse og planløsning skal være slik at det er fri gulvplass til en snusirkel med diameter på minimum 1,4 m foran toalett, minimum 0,9 m fri gulvplass på den ene siden av toalettet og minimum 0,2 m på den andre siden. Det skal være fri passasjebredde på 0,9 m fram til fri plass ved siden av toalett». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at gjeldende bestemmelse beholdes.

☐ Balkong og terrasse § 12-11 tredje ledd og bokstav a og b. Det foreslås at: «(3) For bygning med krav til tilgjengelig boenhet og byggverk med krav om universell utforming skal følgende være oppfylt:

- b) I byggverk med krav om universell utforming skal balkong, terrasse og uteplass ha fri gulvplass for rullestol som gir plass til snusirkel med diameter 1,5 m utenfor dørens slagradius.
- c) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet skal minst en balkong, terrasse og uteplass ha fri gulvplass for rullestol som gir plass til snusirkel med diameter 1,4 m utenfor dørens slagradius». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at gjeldende bestemmelse beholdes.

☐ Dør, port mv. § 12-15 fjerde ledd. Det foreslås at «(4) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet gjelder første til tredje ledd, med unntak av tredje ledd bokstav a. Tredje ledd bokstav e gjelder bare for inngangsdør, dør til balkong og terrasse og for dør til rom med krav om tilgjengelighet». **Rådets kommentar:** Rådet ønsker at opprinnelig bestemmelse fortsatt skal gjelde. Rådet kan ikke forstå at en beboer ikke skal kunne ha tilgang til alle rom i boligen.

☐ Uteareal med krav om universell utforming § 8-2 første ledd og bokstav b. Det foreslås at: «(1) Følgende uteareal skal være universelt utformet slik det følger av bestemmelser i forskriften:

- a) uteareal for allmennheten
- b) uteareal for boligbygning med krav om heis
- c) uteareal for byggverk for publikum
- d) uteareal for arbeidsbygning»

Rådets kommentar: Rådet ønsker føyet til nytt punkt b) felles uteareal for større boligområde (slik formulering i dagens regelverk er). Dette fordi også boligbygninger som er tilgjengelige, selv om de ikke har krav om heis, trenger universell utforming av utearealet for at alle beboere skal ha likeverdig tilgang til felles uteareal.

☐ Gangatkomst til byggverk. § 8-6 første ledd. Det foreslås at: «§8-6 Gangatkomst til byggverk:

- (1) Gangatkomst til bygning med boenhet skal være trinnfri og ikke ha større stigning enn 1:15. For kortere strekning inntil 3,0 m kan stigning være maksimum 1:12. For

hver 0,6 m høydeforskjell skal det være hvileplan med lengde minimum 1,5 m. Dersom terrenget er for bratt til at kravet om stigningsforhold kan oppnås, gjelder ikke kravet om trinnfrihet og stigning til bygning med boenhet uten krav om heis.»

Rådets kommentar: Rådet går i mot en endring fra 1:20 til 1:15 og ønsker at opprinnelig krav beholdes.

☐ Rampe § 12-18 annet ledd. Det foreslås at: «(2) Rampe skal ha jevnt og sklisikkert dekke og stigning maksimum 1:20. For strekning under 3,0 m kan stigningen være maksimum 1:12. For hver 0,6 m høydeforskjell skal det være et horisontalt hvileplan med lengde minimum 1,5 m. Rampe tilknyttet bygning med boenhet skal ha stigning maksimum 1:15». **Rådets kommentar:** Rådet er for tillegget, men ønsker stigning på maksimum 1:20 på rampe tilknyttet bygning med boenhet.

☐ Dør, port mv. § 12-15 tredje ledd og bokstav b. Det foreslås at: «(3) I byggverk med krav om universell utforming gjelder i tillegg til første og annet ledd følgende:

- b) Dør som er beregnet for manuell åpning skal kunne åpnes med åpningskraft på maksimum 30 N. Kravet gjelder for dører til og i hovedatkomst og hovedrømningsvei.
- (4) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet gjelder første til tredje ledd, med unntak av tredje ledd bokstav a. Kravet om åpningskraft på maksimum 30 N gjelder for dører i alle atkomst- og rømningsveier».

Rådets kommentar: Rådet ønsker at kravet er maksimum 20 N for dører til og i hovedatkomst og hovedrømningsvei og for dører i alle atkomster og rømningsveier.

☐ Krav til rom og annet oppholdsareal § 12-7. Det foreslås at: «(2) Tilgjengelig boenhet skal være dimensjonert for rullestol på inngangsplanet. Rom skal ha trinnfri tilgang og snuareal med diameter på minimum 1,5 m. Rom skal utformes slik at rullestolbruker kan betjene nødvendige funksjoner på en tilfredsstillende måte». **Rådets kommentar:** Rådet støtter forslaget.

☐ Støy fra bygningstekniske installasjoner og utendørs lydkilder § 13-9. Det foreslås at: «(2) Byggverk skal, med hensyn på støy fra utendørs kilder, plasseres, prosjekteres, og utføres slik at det sikres tilfredsstillende lydforhold i byggverk og på uteoppholdsareal avsatt for rekreasjon og lek. Dette gjelder også støy fra strukturlydkilder». **Rådets kommentar:** Rådet støtter forslaget.

☐ Rekkverk § 12-17 annet og tredje ledd. Det foreslås at: «(2) For rekkverk i trapper og ramper skal følgende minst være oppfylt:

- a) Høyde på rekkverk skal være minimum 0,9 m. Dette omfatter også rekkverk på repos og hvileplan.
- b) Håndlist skal være i høyde 0,9 m over gulv/trinn.
- (3) Høyde på rekkverk ved balkonger, tribuner, passasjer og lignende skal være minimum 1,0 m. Der nivåforskjellen er mer enn 10,0 m, skal rekkverk ha en høyde på minimum 1,2 m».

Rådets kommentar: Rådet avviser forslaget og viser til Norsk Standard NS 11001-2 Pkt. 10.2.2 der kravet er at i felles trapper i boliger skal det være montert håndlister i to høyder på begge sider i trappeløpet, og disse skal monteres i høyder på henholdsvis 700 mm og 900 mm. Rådet ønsker at dagens krav opprettholdes.

Konklusjon

Rådet støtter behovet for å gjøre det enklere og billigere å bygge boliger, men mener at en svekkelse av dagens krav om universell utforming enten i form av unntak for 50 % av nye boliger på 50 m² BRA eller mindre i en bygning, eller svekkelse av selve kravene i dagens TEK 10, – ikke er veien å gå. Det

er ikke faktagrunnlag for påstanden om at det er kravene til universell utforming i dagens bestemmelser som er årsak til de høye prisene på boligmarkedet.

I stedet for en generell reduksjon i mengden nye boliger som skal omfattes av unntak anbefaler rådet en målrettet tilnærming der behovene er utgangspunktet – for eksempel boliger som skal bebos midlertidig av ungdom (ikke studentboliger) og andre.

Når det gjelder departementets andre alternativ, at krav til snusirkel reduseres fra 1,5 m til 1,4 m og skal gjelde i kun ett rom av hver funksjon, finner rådet dette merkverdig. I de fleste land det er vanlig å sammenligne seg med er standard en snusirkel på 1,5 meter. I tidligere uttalelser har departementet vist til kravet om 1,3 meter i Sverige, men Sverige er etter rådets kjennskap et av veldig få, om ikke det eneste land med en så liten snusirkel og rådet kjenner til at brukerne i Sverige ikke er fornøyd med dagens bestemmelse.

Funksjonshemmedes råd legger stor vekt på mulighetene for å ha et eget hjem å bo i, og at mennesker med funksjonsnedsettelse ikke skal være nødt til å forlate hjemmet på grunn av manglende universell utforming. Rådet konkluderer derfor med at dagens lovgivning må opprettholdes, med de unntak som er anført i punktene over.

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.